

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเป็นชาวพุทธนะ เรามหาบุญกุศลกัน อุตส่าห์เดินทางไกลเห็นใหม่ เรามาก บ่นมาทำบุญกุศลเพื่ออะไร.. ก็เพื่อเรา เราอยู่กับความเป็นจริงนะ โลกแห่งความเป็นจริง

ทุกข์ก็รู้ว่าทุกข์ หนาวก็รู้ว่าหนาว ร้อนก็รู้ว่าร้อน สุขหรือทุกข์มันรู้ไปหมด มัน เป็นความจริงอันหนึ่ง มันเป็นความจริงเลยละ สุขหรือทุกข์ ดีหรือชั่ว เป็นความจริง ทั้งนั้น เราต้องอยู่บนโลกแห่งความเป็นจริง สิ่งนี้มันจริงทั้งหมด แต่เวลาเราประพฤติ ปฏิบัติไปแล้ว ถ้าสังขารม ประมัตตธรรม ไซ้ ! ที่ว่าเป็นสมมุติ.. สมมุติ.. มันจริงตามสมมุติ นะ

ทุกข์ใหม่.. ทุกข์ทั้งนั้น เราต้องยอมรับความจริงอันนี้ก่อน ถ้าเราไม่ยอมรับความจริง เราปฏิเสธมัน ที่ปฏิบัติพลาดๆ ก็ตรงนี้ไง คือเริ่มต้นจะปฏิเสธเลยไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ มันสักแต่ว่า ถ้าสักแต่ว่า ทำไมพ่อแม่บอกว่าลูกไม่ทุกข์ แต่ลูกมันร้องไห้อยู่อย่างนั้น แล้วพอเวลาพ่อแม่เจ็บไข้ได้ป่วยเห็นใหม่ พ่อแม่ไม่เจ็บไม่ปวด ทำไมมันเจ็บมันปวดละ มันจริงตามสมมุติ

มันจริง จริงๆ นะ ชีวิตนี้ทุกข์ๆ ตามความเป็นจริง แต่ ! แต่มันเป็นสังขารมของ ประมัตตธรรม แต่ถ้ามันเป็นสมมุติ จริงตามสมมุติเห็นใหม่ ชีวิตมนุษย์นี้เป็นอริยทรัพย์ การเกิดมาเป็นอริยทรัพย์ เพราะมันปฏิเสธไม่ได้

การเวียนตายเวียนเกิด จิตนี้มันปฏิเสธไม่ได้ มันเป็นธรรมชาติของมัน มันเป็น สสารทั่วไป เป็นสสารวัตถุที่ไม่มีชีวิต ชาติรู้สำคัญที่สุดเลย ชาติ ! สสารที่มีชีวิตที่มันสืบ ต่อ ความรู้สึกอันนี้แล้วมันไม่เคยตาย สิ่งนี้สำคัญมาก !

เวลาเราภาวนาไปเห็นใหม่ ชีวิตนี้มาจากไหน จิตนี้มันมาจากไหน สาวไปเถอะ สาวไปไม่มีวันจบหรือ จนพระพุทธเจ้าบอกว่า “เวลาบุพเพนิวาสานุสติญาณ เวลาสาว ไปไม่มีต้นไม่มีปลาย” คิดดูสิ คำว่าไม่มีต้นไม่มีปลาย มันจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป

ตลอดไปนะ แต่เพราะกรรมะไร กรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าใช้ใน
มรรคญาณ ในอริยสัจ มันจะทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้

นี่ให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ คุณติ เรามองย้อนกลับไปทั่วโลกนะ คนที่สนใจกรรมะมี
ขนาดไหน ยิ่งคนมีศีลธรรมจริยธรรมเขาว่าเป็นคนโง่ คนไม่ทันคน ทำธุรกิจถ้ามันมั่วแต่
ไปถือศีลอยู่มันจะไปทำได้อย่างไร

ทำไมเราบอกไว้ในเศรษฐศาสตร์.. ทางพุทธศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ทางศีลธรรม
จริยธรรม เราต้องการมีความยั่งยืนนะ เพราะอะไร เพราะว่าโลกนี้เป็นสมมุติ สมมุติว่า
มันเกิดในดินต่างๆ กันไป คุณติ คุณอย่างทิเบต คุณอย่างเนปาล คุณอย่างประเทศที่อยู่ในภูเขา
หิมาลัย เห็นไหม เขาอยู่กันมาสองสามพันปี ทางยุโรปยังไม่มีเลย ยุโรปไม่มีหอรอก ความ
เจริญเอเชียเราเจริญมาก่อนเขามากมายเลย แต่เวลาด้วยของเทคโนโลยี เห็นไหม เขา
กระโดดข้ามไปเลย พอกระโดดข้ามไปเลย เราก็ไปตี้นตีนกับเขา

คุณติ คุณตอนนี้ศีล เศรษฐกิจมีปัญหาแล้ว ถ้าเศรษฐกิจมีปัญหา มันสะท้อนกันไป
หมด แล้วเวลาของเรามีปัญหาขึ้นมา เขาเข้ามาควบคุม ทำอะไรไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้ ต้อง
มีศีลธรรมจริยธรรม เวลาของเขาเขาเข้าไปอ้อมกันเหมือนกัน นี่ไงสมมุติทั้งนั้น ถ้ามัน
สมมุติทั้งนั้น มันเป็นเรื่องว่าใครเสี่ยงดังกว่า

สิ่งที่เป็นโลกเห็นใหม่ ความสมมุติจากข้างนอก สิ่งที่เป็นความสมมุติจากข้าง
นอกนะ เราเกิดมามันต้องแบ่งแยกให้ถูก มันต้องยอมรับความจริง ความเกิดนี้เป็นเรื่อง
จริง ชีวิตนี้เป็นความจริงทั้งหมด

แล้วบอกว่าสมมุติ.. สมมุติ.. สมมุติคือมันเป็นตุ๊กตา มันไม่มีเหรอ.. มันมี ! แต่ถ้า
ใจเรามั่นคงจริง เราทำของเราได้จริงเห็นใหม่ ศาสนาสำคัญตรงนี้ วัตถุประสงค์ยังเป็นอนิจจัง
สรรพสิ่งเป็นอนิจจัง คุณติ ค่าของเงิน กระดาษนะ แผ่นกระดาษแผ่นหนึ่งแย่งกัน กระดาษ
ทั้งนั้น ! ไปตี้นกระดาษ ไปตี้นโลกใจเห็นใหม่

เวลาผู้ปฏิบัติแล้วไม่ตี้นโลก น้ำอยู่บนใบบัว ไม่ตี้นโลกแต่อยู่กับโลก แต่เข้าใจ
โลกนะ พอเข้าใจโลกอยู่กับโลกเขา มันเป็นสภาวะอย่างนี้ ถ้าสภาวะอย่างนี้มันจะ
ย้อนกลับมาดูเรา

ถ้าดูเรา สสารที่เป็นวัตถุมันเป็นอนิจจัง สสารที่มีชีวิต ธาตุรู้ที่มีชีวิต แล้วเราทำอย่างไรให้พ้นจากสิ่งที่ครอบงำมัน สิ่งทีครอบงำมันคืออะไร คืออวิชชา คือมันไม่รู้ตัวมันเองนะ เราย้อนกลับมาโดยปรมัตถธรรมนะ แล้วถามตัวเราเองว่าเราอยู่ที่ไหน.. ถามตัวเองว่าตัวเองอยู่ที่ไหน.. ซี้ไปเถอะ เราอยู่ที่ไหน.. ไม่มีหรอก ! นายนาคนเสนตอบพระมิลินท์เห็นใหม่

รถนี้คืออะไร อะไรคือรถ ซี้ไปสิ เป็นเพลลา เป็นล้อ มันประกอบขึ้นมาเรียกว่ารถ ซี้ไปที่ตัวเราสิ อะไรคือตัวเรา แขน ขา ตับ.. ทุกอย่างมันเป็นเราใหม่.. มันไม่มีเป็นหรอก ! แต่ประกอบขึ้นมาแล้วถึงเป็นคน สิ่งที่เป็นคนเห็นใหม่ ชีวิตนี้คืออะไร ย้อนกลับไปชีวิตนี้คืออะไร เราเกิดมาเพื่ออะไร

ศาสนา มันจะย้อนกลับมาถึงตัวเรา ความคิดก็เป็นความสมมุติอันหนึ่ง เวลาเรามองวัตถุว่าเป็นสมมุติ เป็นอนิจจัง สิ่งต่างๆ มันแปรสภาพ เราก็เข้าใจได้

ดูธรรมะเห็นใหม่ โยมมองไปข้างนอกสิ เห็นเขาทุกข์เขาร้อนกัน ทุกข์ทำไม ร้อนทำไม ไปทุกข์ยากทำไมมันเป็นของธรรมดา เพราะไม่ใช่เรื่องของเรา แต่ถ้าวันใดกระทบถึงเรานะ คนข้างเคียงเราเจ็บปวดเราจะเจ็บปวดไปด้วย แล้วถ้าเราเจ็บปวดเรายังเจ็บปวดมากกว่าเขอีก

ย้อนกลับมาถ้ามันเป็นความจริงเห็นใหม่ มรรคญาณมันแก้ที่นี้ มันไม่ได้แก้สิ่งข้างนอก มันถึงว่าไม่ให้ดูใจคนอื่นไง ให้ดูใจเรา ถ้าดูใจเราเห็นใหม่ ถ้าดูใจเรา.. ใจเราอยู่ที่ไหน สิ่งต่างๆ อยู่ที่ไหน พระพุทธเจ้าสอนที่นี้ไง

“ชนะสงครามคุณด้วยล้าน ... ไม่เท่ากับชนะตนเองคนหนึ่ง”

ชนะใจเรานี้ แล้วจะไปชนะที่ไหน สงครามเขาจะมีกองทัพ เขายังมียุทธวิธีของเขาในการต่อสู้กัน แล้วเราจะต่อสู้กับตนเองจะเอาอะไรไปต่อสู้ มันไม่ต่อสู้หรอก มันมีแต่ส่งออก

เราแน่ เราดี เราเด่นไปหมดเลย ทุกคนไม่ดี เราดีคนเดียว แล้วเราดีคนเดียวดีจริงหรือเปล่า.. ดีจริงสงสัยไหม.. ดีจริงเอาตัวรอดได้ไหม.. ดีจริงในหัวใจรู้เรื่องอะไรบ้าง..

ไม่รู้อะไรเลย ! แต่รู้เรื่องคนอื่นนะ วิทยาศาสตร์รู้กันไปหมด ทุกอย่างรู้ไปหมดเลยแต่ตัวเองไม่รู้จัก

แต่ถ้าเราตั้งสัจจะ เชื่อนี้เป็นมนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัติคืออะไร.. ก็กายกับใจ ของเรา หัวใจของเราอยู่ในใต้ผิวหนังเรานี้ แล้วทำไมเราไม่รู้จักมัน แต่เรื่องคนอื่นเราทำไมไปรู้จักมันหมด สิ่งที่อยู่ใต้ผิวหนังเราไม่รู้จักอะไรเลย อยู่ใต้ผิวหนังเรานี้ ใต้ผิวหนังนะ เพราะจิตความรู้สึกมันแผ่ซ่านมาทั่วกาย แล้วเราเอาจริงๆ ขึ้นมาว่า “ใจอยู่ไหน” จับแขนก็รู้สึกว่าจะแขน จับไปที่ไหนรู้สึกไปหมดเลย แล้วใจอยู่ไหน

เห็นไหมต้องตั้งสติ ทำสมาธิเข้ามา ถ้าทำสมาธิเข้ามา มันเป็นความจริงทั้งหมด แต่จิตแรกเราไปตื่นกันก่อน ธรรมะเห็นไหม ปรมาตธรรม นั่นก็ไม่ใช่เรา ทุกข์ก็ไม่ใช่เรา มันพูดแต่ปาก แต่หัวใจมันว่าแห้ว หัวใจมันทุกข์มาก แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ เรารู้ของเราเองนะ กราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหัวใจ เพราะอะไร เพราะมันเป็นสัจจะความจริงเห็นไหม

พระอรหันต์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าความรู้ต้องเสมอกัน เสมอกัน เพราะอะไร เพราะมันตัดความสงสัยหมดเลย แล้วเราสงสัยไหม ทุกคนสงสัย ! ทุกคนมีเรื่องในหัวใจสงสัยกันทั้งนั้น สงสัยไปหมดเลย ยิ่งศึกษามากยิ่งสงสัยมาก คุณนักวิทยาศาสตร์สิ ทฤษฎีมันซับซ้อนไว้เลยนะ แต่ถ้ายังมีการทดสอบมันก็สงสัยกันอยู่นะ แล้วมันไม่มีงบประมาณ ทำอะไรไม่ได้ แต่เป็นทฤษฎีก็เชื่อตามกันไป

นี่ก็เหมือนกัน เหมือนเราศึกษาธรรมะเราสงสัยไหม ทั้งๆ ที่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแก้วสารพัดนึก พวกเรานี้ลงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก คือเชื่อ ! เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือลงใจ ลงใจถึงมีการกระทำ ถ้าไม่ลงใจมันต่อต้าน มันต่อต้าน มันหาเหตุผลมาคัดค้าน เป็นไปไม่ได้ ! เป็นไปไม่ได้ !

แต่ถ้ามันลงใจนะ.. มันลงใจนะ.. ทดสอบก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ไม่ให้เชื่อแม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ไม่ให้เชื่อตำรา ไม่ให้เชื่อแม้แต่มันเข้ากันได้ ไม่ให้เชื่อคนอื่นที่ประสบความสำเร็จ.. ไม่ให้เชื่อหมดเลย เพราะเป็นความสำเร็จของเขาไม่ใช่ความสำเร็จของเรา”

เราไม่เชื่อปีนี้ เราไม่เชื่อต่างๆ เราทดสอบ ทดสอบอันนี้เห็นใหม่ นี่ภาคปฏิบัติ !
แล้วทดสอบขึ้นมา ตั้งใจขึ้นมา ตั้งสติขึ้นมา

เรามากันทำไม เรามาตั้งระยะทางกี่ร้อยกิโลเมตร เรามาทำบุญกัน แล้วบุญอันนี้
เห็นใหม่ ทำบุญร้อยพันพันหนไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนึ่งหนึ่ง ถือศีลบริสุทธิ์ร้อยพัน
พันหนไม่เท่ากับทำจิตสงบหนึ่งหนึ่ง ทำจิตสงบแล้วนะ ถ้าไม่เกิดมรรคญาณไม่เกิด
ปัญญาขึ้นมาเห็นใหม่

ปัญญาอันนี้ไม่ใช่โลกียปัญญาที่เขาคิดกัน ที่ศึกษาธรรมะกันมันเป็นปัญญา พอ
เป็นปัญญาแล้วไปคู่.. คู่ว่ารู้.. คู่ว่าเข้าใจ.. แล้วจิตมันมหัศจรรย์ มหัศจรรย์ ! พอเข้าใจมันก็
ว่าง มันก็มีความสุขใจ มันจะว่างของมันนะ ความว่างอย่างนี้นะมันเป็นโลกียปัญญา
โลกียะ ฌานโลกีย์ มันเป็นโลกีย์ เป็นโลก

โลกคืออะไร.. โลกคือเกิดจากเรา เกิดจากฐานของจิต

โลกคืออะไร.. โลกคือหมู่สัตว์

หมู่สัตว์คือใคร.. หมู่สัตว์คือเรา โลกนี้คือเรานะ

โลกนี้.. คุณกรवालรู้ไปหมด ดาวเคราะห์ ดาวต่างๆ รู้ไปหมด ใครเป็นคนรู้.. เรา
เป็นคนรู้

โลกนี้ สรรพสิ่งนี้มีเพราะมีเรา ! มีเพราะมีความรู้สึกอันนี้ แล้วความรู้สึกอันนี้
ถ้าเราเข้าไปถึงตัวมัน เพราะมีเราต้องทำลายตัวนี้ไป ให้ทำลายทิฐิมานะตัวนี้ ไม่ใช่ไป
ทำลายข้างนอก ไม่ใช่ไม่ทำแต่สิ่งใดๆ เลย

แล้วศึกษามันส่งออก มันไปรู้เห็นใหม่ พอไปรู้ข้างนอก พอรู้แล้วมันได้อะไร รู้
แล้วสงสัยใหม่ เพราะรู้ด้วยปัญญา ไม่ใช่รู้ด้วยความจริง ถ้ารู้ด้วยความจริงเห็นใหม่ มัน
ถึงว่าถ้ารู้ความจริงขึ้นมา ถึงต้องยอมรับความจริงด้วยว่า โดยสามัญสำนึกพวกเรามี
อวิชชา มีความลึกลับสงสัย

ในเมื่อเราอยากทำคุณงามความดี ที่มาอยู่ที่นี่มาเพราะศรัทธา ความอยากพามา แล้วพอมีความอยาก.. อยากจะทำความดี ถ้าเราอยากทำความดีมันจะผิดไปไหน เขาบอก ว่า “อยากไม่ได้ อยากเป็นความผิด”

อยากดีเป็นมรรค ! อยากก่อร่างสร้างตัวเป็นความดี...

อยากทำลายเขา อยากเอาเปรียบเขา อยากกลั่นแกล้งเขา อยากเอารัศเอาเปรียบนั้น เป็นกิเลส...

ถ้าอยากทำคุณงามความดี เพราะทำคุณงามความดีมันจะค้นหาตัวเราไป สัจธรรม เป็นอย่างนี้ มันถึงมีปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ในเมื่อมีปริยัติ มีการศึกษาแล้วมันต้องมี ภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติคือภาคทดสอบ แล้วภาคทดสอบนี้ หัวใจของเราเป็นห้อง วิทยาศาสตร์ที่เราจะทดสอบตัวเราเอง “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ถ้า เราไม่มีห้องวิทยาศาสตร์ เราไม่มีที่ทดสอบ นักวิทยาศาสตร์จะไปทดสอบกันที่ไหน

นี่ก็เหมือนกัน เรามาอยู่ในกุฏิ อยู่ที่ไหน เคนจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ได้ผิวหนัง เรา ได้ผิวหนังเรา นี้ ความรู้สึกได้ผิวหนังนี้ รู้มันให้ได้ ถ้ารู้ไม่ได้ พอมันรู้ได้ คำว่า “รู้” รู้ คือไม่สงสัย ไม่สงสัยในสมาธิ ไม่สงสัยในปัญญา ไม่สงสัยในสิ่งใดเลย เพราะปัญญามัน เข้าไปรื้อค้น สัจธรรมอันนี้มันเข้าไปแสวงหา

สิ่งที่การกระทำ ภาคปฏิบัติ แล้วพอรู้จริงขึ้นมา พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม ยืนยันกันว่าถ้ารู้จริงแล้วต่างอันต่างจริง แต่ขณะที่ไม่รู้จริงต้องเชื่อ ! คำว่าเชื่อนะ.. ถ้าไม่เชื่อเลย เวลาเราไปหาหมอ เราว่าหมอกับเราเป็นมนุษย์ เหมือนกันไหม หมอกับเรา เราเรียนสูงกว่าด้วย หมอเรียนจบมาแล้ว เราเรียนดอกเตอร์ หรือเป็นศาสตราจารย์ ความรู้เราสูงกว่าด้วย

แต่ในเมื่อเรารู้แล้ว เรารู้เรื่องสรีระร่างกายของเราไหม เรารู้เรื่องวิธีการรักษาไหม เราก็ต้องไปหาหมอให้หมอรักษาเราใช่ไหม เจ็บไข้ได้ป่วยถึงจะมีความรู้ขนาดไหนก็ไปหาหมอ เวลาหมอมันป่วย ! หมอมันป่วย.. หมอ ก็ไปหาหมอ นี่ก็เหมือนกัน เวลาครูบา อาจารย์ที่สั่งสอนเรา วุฒิภาวะเขาน้อยกว่าเรา เขาไปเจออาจารย์ที่สูงกว่า เขาก็ต้องไปหาอาจารย์ที่สูงกว่าแก่เขา !

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราจะประพฤติปฏิบัติ เราต้องให้ครูบาอาจารย์แก้ ถ้าแก้แล้ว มันก็ธรรมดา ธรรมดาหมายถึงว่ามันก็ยัง เอ๊ะ.. เอ๊ะ.. อยู่ เอ๊ะอยู่มันก็ยังมิไค้ช นักก็พามี ไค้ช มีคนบอกว่า “เล่นผิดนะ.. ทำผิดอย่างนั้นนะ” ดึกว่าเราผิดแล้วเราว่าเราถูก นักก็พาคคนไหนที่เข้าไปแข่งขัน ไม่มีใครบอกว่าเราผิดเลย จะบอกว่าเราถูกหมด แต่ไค้ช ที่นั่งดู เขาเห็นว่ามีผลผิดพลาดอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร ถ้าเขาบอกเราแล้ว ถ้าเรา คัดแปลง เราแก้ไข แล้วเราทำตามนั้น เราชนะเขาма อันนั้นลัจธรรมเป็นอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมีครูบาอาจารย์บอก มีครูบาอาจารย์สอน

๑. ไม่ให้มันเน้นซ้ำ

๒. ไม่ให้เสียเวลา

๓. อาจารย์รู้จริง

จะอย่างไรนะ เราจะตะแบงไปทางไหนก็แล้วแต่ เราจะมีทิฐิมานะขนาดไหน ก็แล้วแต่ เราจะเหนื่อยเปล่า แล้วถ้าวันไหนจิตมันลง แล้วธรรมที่ครูบาอาจารย์สอนนะ โอ้โฮ! โอ้โฮ! มันจะโอ้โฮ! ต่อเมื่อเรารู้จริง มันซึ่งใจมาก!

นี่ไงทำไมครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า ทำไมพระกรรมฐานถึงติดครูดิศาจารย์ไ้ เพราะท่านรู้จริง เหมือนกับท่านรู้จริงแล้วเรารู้ปลอม เอ็งทำมาเถอะ ธรรมะปลอมๆ ปลอมวันยังค่ำ! แต่ถ้ามีงลงใจเมื่อไร แล้วมีงทำตามความเป็นจริงนะ มันรู้จริง

นี่ไ้ ถึงว่าเวลากราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบด้วยหัวใจนะ ลัจธรรมเป็นอย่างนี้ ฉะนั้นเราต้องยอมรับความจริง อยู่กับโลกแห่งความเป็นจริง ในเมื่อ ทุกข์ก็ทุกข์จริงๆ ร่างกายของเราจริงๆ เราเกิดมาด้วยบุญกุศล เกิดจากพ่อจากแม่ ได้ ร่างกายนี้มา หัวใจเป็นหัวใจของเรา ปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา แล้วมาเกิดในร่างกาย เกิดในครรภ์ของแม่ แล้วเกิดมาเป็นเรา เป็นความจริง!

ในเมื่อความจริงแล้ว เราก็เอาความจริงมาทำเป็นความจริง ทำให้เป็นสมาธิจริงๆ ทำให้เป็นปัญญาจริงๆ สร้างบุญกุศลก็สร้างจริงๆ ทำบุญเห็นไหม มาด้วยหัวใจ มาด้วย ศรัทธา มาด้วยความชุ่มชื้น บุญมหาศาลเลย

มาแค้นๆ มาสักแต่ว่า เราทำไม่จริงเห็นไหม พอมันไม่จริงมันก็สักแต่ว่า ห้าสิบ ห้าสิบ ได้ไหม..ได้ ! ในเมื่อเสร็จต้องได้ แต่มันไม่คุ้มค่าการลงทุนใจ ไม่คุ้มค่าที่เรามา เราต้องให้คุ้มค่าเราตั้งใจของเรา

ถ้าทำจริงนะมันจริงไปทุกอย่างเลย กิริยาก็จริง ธรรมก็จริง แล้วรู้สัจธรรมก็สัจ ธรรมจริงๆ ไม่ใช่ธรรมะปลอมๆ นะ โอกาสของเรามาแล้ว โอกาสของเราคือหัวใจมัน เปิด ถ้าคนหมดโอกาสแล้วไม่เปิด ถ้าคนมันหลับหัวใจมันหลับไหล มันไม่เชื่อ มันเชื่อตัวมันเอง มันว่ามันแน่ มันยอด มันเยี่ยม มันเก่งไปหมดเลย กิเลสเวลามันจี๋ห้วนนะ นั่นนะ หัวใจมันหลับไหลเพราะกิเลสมันเหยียบไว้

แต่ถ้าเรามีศรัทธา เราเปิด เราตื่นนะ หัวใจเราตื่นมีโอกาสขึ้นมา เราต้องตั้งใจของเรานะ เป็นประโยชน์กับเรา ที่พูดนี้เป็นประโยชน์กับคนฟังนะ ! ถ้าคนฟังเอาใจมาคิด มันจะเห็นคุณค่าของชีวิต เห็นคุณค่าของลมหายใจเข้าและลมหายใจออก

ครูบาอาจารย์ท่านว่านะ “หายใจเข้าและหายใจออกทิ้งเปล่าๆ” หายใจเข้าก็มีสติ หายใจออกก็มีสติ ชีวิตนี้ก็มีสติ สติเราไม่ทำอะไรผิดพลาดเห็นไหม ชีวิตเราไม่มีผิดเลย แต่ถ้าเราผลอ เราทำไปนะ นี้คุณค่ามันอยู่ที่นี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานเห็นไหม

“ภิกษุทั้งหลาย ! เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ความประมาทเลินเล่อ พระพุทธเจ้าสั่งไว้ ขอเป็นข้อสุดท้าย ใช้ชีวิตอย่ามีความประมาท ให้มีสติกับชีวิต ให้มีสติกับการกระทำ มีสติทุกอย่างสมบูรณ์ดีไปหมดเลย เพราะสติสมบูรณ์ เอวัง